

Γραμματική ενότητας 4^{ης} « Εμένα με νοιάζει »

♦ Προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά:

Μερικά προπαροξύτονα αρσενικά ουσιαστικά (δηλαδή αυτά που τονίζονται στην προπαραλήγουσα) που τελειώνουν σε –ος, στη γενική του ενικού και στη γενική και αιτιατική πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα. Οι σύνθετες και πολυσύλλαβες λέξεις καθώς και τα κύρια ονόματα δεν αλλάζουν τόνο σε καμιά πτώση.

Π.χ. ο **άν**θρωπος – του ανθ**ρώ**που , οι **άν**θρωποι – των ανθ**ρώ**πων - τους ανθ**ρώ**πους
ο κ**ίν**δυνος – του κινδ**ύ**νου, οι κ**ίν**δυνοι - των κινδ**ύ**νων - τους κινδ**ύ**νους

αλλά : ο αυ**λό**γυρος – του αυ**λό**γυρου , οι αυ**λό**γυροι – των αυ**λό**γυρων – τους αυ**λό**γυρους
ο θ**ό**δωρος – του θ**ό**δωρου

♦ Παραγωγή λέξεων :

Πολλές από τις λέξεις που χρησιμοποιούμε, παράγονται, δηλαδή σχηματίζονται από άλλες λέξεις. Οι λέξεις που φτιάχνονται από άλλες λέγονται παράγωγες, ενώ οι λέξεις από τις οποίες βγήκαν αυτές οι λέξεις λέγονται πρωτότυπες.

Π.χ. Πρωτότυπη → κλειδί , παράγωγη → κλειδώνω

♦ Ουδέτερα ουσιαστικά σε –υ

Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε –ι, αυτό το ι γράφεται με γιώτα (ι). Υπάρχουν όμως και κάποιες εξαιρέσεις που γράφονται με ύψιλον (υ)

βράδυ, δίχτυ, δάκρυ, δόρυ, οξύ, στάχυ

Πληθυντικός: βράδια, δίχτυα, δάκρυα, δόρατα, οξέα, στάχια

♦ Αδύνατοι τύποι προσωπικής αντωνυμίας

Πολύ συχνά χρησιμοποιούμε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας, **του, τον, της, την, τους, τις, τα**, αντί για τις λέξεις αυτού, αυτόν, αυτήν, αυτό, αυτούς, αυτές, αυτά.

Για να τα ξεχωρίζουμε από το οριστικό άρθρο πρέπει να θυμόμαστε ότι τα άρθρα μπαίνουν πριν τα ουσιαστικά ή επίθετα, ενώ οι αντωνυμίες μπαίνουν πριν ή μετά το ρήμα, πάντα κοντά στο ρήμα.

Π.χ. Κάλεσε **τα** παιδιά να έρθουν στο σπίτι μας. (άρθρο, δίπλα σε ουσιαστικό)

Δεν **τα** άκουσα όλα όσα είπε στο τηλέφωνο. (αντωνυμία, δίπλα σε ρήμα)

♦ Απλές και σύνθετες προτάσεις.

Οι απλές προτάσεις μπορούν να έχουν :

- ✓ μόνο ένα ρήμα (π.χ. Έλα)
- ✓ ένα ρήμα με το υποκείμενο (π.χ. Εγώ φεύγω)
- ✓ ρήμα, υποκείμενο και αντικείμενο (π.χ. Το σκυλί έφαγε το κόκαλο)
- ✓ ρήμα, υποκείμενο, κατηγορούμενο (Ο καιρός είναι ωραίος)

Οι σύνθετες προτάσεις μπορεί να έχουν ένα ρήμα με πολλά αντικείμενα, υποκείμενα ή κατηγορούμενα που συνδέονται μεταξύ τους με το «και»

Π.χ Ο Κώστας, ο Νίκος και η Έλενα έπαιξαν κυνηγητό, μπάλα και κουτσό.

1. Να μετατρέψεις τις ονοματικές φράσεις σε ρηματικές και το αντίθετο.

Ονοματικές προτάσεις

Ρηματικές προτάσεις

Καταστροφή των καλλιεργειών ⇒ Καταστρέφονται οι καλλιέργειες

Απαγόρευση του καπνίσματος ⇒

Ενημέρωση των πολιτών ⇒

Λύση του προβλήματος ⇒

Αντιμετώπιση των καταστροφών ⇒

..... ⇐ Απομακρύνονται οι κάτοικοι

..... ⇐ Διορθώνονται τα λάθη

..... ⇐ Διακόπτεται η συνεδρίαση

..... ⇐ Χρησιμοποιούνται μηχανήματα

2. Συμπληρώνω τις προτάσεις βάζοντας τα ουσιαστικά των παρενθέσεων στην κατάλληλη πτώση και αριθμό:

Κλείσε την πόρτα του..... (αυλόγυρος)

Η διευθύντρια κάλεσε όλους τους..... (δάσκαλος) στο γραφείο της.

Αγόρασαν δύο (όμιλος) και έχουν τώρα τη διεύθυνση της εταιρείας.

Αν φωνάξεις εδώ θα ακούσεις τον..... (αντίλαλος).

Οι (αντιδήμαρχος) όλων των περιοχών κανόνισαν συνάντηση με τους..... (πρόεδρος) της ΓΕΝΟΠ Δ.Ε.Η.

Η διαμαρτυρία των (κάτοικος) ήταν ειρηνική.

Οι ηθοποιοί μελετούσαν τους (διάλογος) του έργου.

3. Χαρακτήρισε τις παρακάτω προτάσεις σαν απλές (Α) ή σύνθετες (Σ) .

Τα χαρτιά δεν είναι σκουπίδια.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν πετάνε χαρτιά στο προαύλιο.

Η ανακύκλωση εξοικονομεί ενέργεια .

Στο σχολείο μας συλλέγουμε χαρτιά και μπαταρίες .

Η Μαριλένα, η Νατάσα και η Γιώτα πήγαν εκδρομή.

Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις με τα ρήματα που παράγονται από τις λέξεις που είναι μέσα στον κύκλο:

- ❁ Τα σχολικά είδη..... κάθε χρόνο.
- ❁ Η Στέλλα και ο Χρήστος πρώτοι το πρόβλημα.
- ❁ Το βράδυ, η πλατεία από τις φωνές των παιδιών.
- ❁ Οι οικοδόμοι πολύ σκληρά.
- ❁ Πότε θα το χριστουγεννιάτικο δέντρο;
- ❁ Η μητέρα..... τις στολές μας για τη γιορτή του σχολείου.

ακριβός
λύση
ήσυχος
δουλειά
στολίδι
σίδηρο

5. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τα οριστικά άρθρα και να κυκλώσετε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας:

- Όταν του τελείωσαν οι σπόροι , πέταξε μακριά από τη φωλιά του.
- Θα φέρουμε εδώ τους σπόρους και θα τους σπείρουμε πετώντας τους από ψηλά.
- Το κοτσύφι είχε και μια ιδέα, που την έκαναν αμέσως πράξη τα ζώα του δάσους
- Το σκεφτόμουν από το πρωί και το σχεδιάζα.

6. Να γράψεις τα ρήματα που παράγονται από τα παρακάτω ουσιαστικά . Προσοχή στη ορθογραφία !

αποθήκη	⇒	_____	βάρος	⇒	_____
φως	⇒	_____	θυμός	⇒	_____
θεμέλιο	⇒	_____	δουλειά	⇒	_____
πάγος	⇒	_____	κλειδί	⇒	_____
ανάσα	⇒	_____	κέρδος	⇒	_____